

Geachte raadsleden, burgemeester, wethouders en toehoorders,

Er was eens een groene en gezonde gemeente waar een groep bewoners bang was voor "rinkelende oren" (*tinnitus aurium* is de latijnse benaming). U kent het vast wel; een soort van oorsuizen. Hun angst had alles te maken met de plannen om hoge windturbines te plaatsen in hun leefomgeving. Weer andere bewoners gaven om diezelfde reden aan dat ze - naast de snelweggeluiden - echt geen zin hadden in een permanent drukgevoel op de oren. Ook hoofdpijn en concentratie- en geheugenproblemen leek de bewoners afschuwelijk. Met name voor hun kinderen. Het zou bij die jonge bevolkingsgroep immers tot een ontwikkelingsachterstand kunnen leiden. En daarmee ook nog eens grote sociale en economische gevolgen krijgen.

De hartslag van vele bewoners ging omhoog alleen al bij het idee dat ze de hele dag en nacht het geluid zouden horen van windmolens. Om nog maar niet te spreken over de bijhorende vibraties die ze permanent zouden voelen in hun lijf, of de slagschaduw op hun woningen. Mensen lijken bovendien in de loop van de tijd steeds gevoeliger te worden voor laagfrequent geluid vooral bij langdurige blootstelling. Dat is uit onderzoek al gebleken. En het is een belangrijke reden om kinderen niet langdurig in de directe nabijheid van windturbines te laten verblijven.

Uit een ander onderzoek dat de bewoners te pakken kregen, blijkt dat mensen ook in hun slaap reageren op omgevingsgeluiden. Geluidsniveaus van slechts 33 dB kunnen al reacties veroorzaken, zoals verhoogde hartslag, lichaamsbewegingen en veelvuldig wakker worden. Voor kinderen geldt dat chronisch slaapttekort de ontwikkeling van hun hersenen remt. In andere gemeentes is gerapporteerd dat de ervaren geluidshinder van windturbines groter is dan de ervaren hinder door geluid van weg-, vlieg- en railverkeer.

Er was eens een groene en gezonde gemeente waar bewoners zich verdiepten in de energietransitie om aan de toekomst van zichzelf en hun kinderen bij te dragen. Zo stuitte deze bewoners op een Deense onderzoek naar de relatie tussen windrichting en windkracht en gezondheidseffecten. Er werd gekeken naar oa. ziekenhuisopnames vanwege vroeggeboortes en het voorschrijfgedrag van bloeddrukmedicatie, antidepressiva en slaapmedicatie. In afwachting van de uitkomsten heeft een groot aantal Deense gemeenten de bouw van turbines gestopt. Ze beroepen zich hierbij op het voorzorgsprincipe.

Volgens het **voorzorgsprincipe** kan de overheid ingrijpen, ook als klachten voor het milieu en de volksgezondheid nog niet onomstotelijk bewezen zijn.

Er was eens een gemeente waar de inwoners lasen over de 10-H-regel. De 10-H regel betekent dat de minimale afstand tussen turbines en bewoning tienmaal de tiphoogte moet bedragen. Dat betekent dat er binnen een straal van 1 km van huizen geen windmolen van 100 meter hoogte mag staan. Dit heeft tot een bijna volledige bouwstop in de Duitse deelstaat Beieren geleid. Deze maatregel heeft ook in hoger beroep standgehouden.

De gidslanden op het gebied van windenergie - Denemarken en Duitsland - lijken tot inkeer te komen. Deze voorbeelden zorgden er in de groene en gezonde gemeente uit dit verhaal voor dat bewoners tijdig aanklopten bij hun gemeentehuis. Om te pleiten voor het toepassen van het **voorzorgsprincipe** om de bouw van windturbines in hun gemeente te voorkomen.

Er was eens een gemeente waar bewoners vele gesprekken met de burgemeester, wethouders, ambtenaren en raadsleden voerden. Het gesprek over die rinkelende oren, hartkloppingen, geluidshinder enzovoort zorgde voor gezamenlijke argumenten om een verantwoord scenario te kiezen. Die uitwisseling van kennis en ervaringen zorgde er ook voor dat werkelijk iedereen zich gehoord voelde. Zowel de bewoners in al hun kleuren en maten, als ook de raadsleden, ambtenaren, wethouders en de burgemeester.

En iedereen begreep dat er - regionaal - vanwege de broodnodige Energie Transitie een grote opdracht lag voor de groene en gezonde gemeente, die al energieneutraal wil zijn in het jaar 2040 (ipv het landelijke jaartal van 2050).

Het scenario dat werkelijkheid werd in deze groene en gezonde gemeente zag er als volgt uit:

Geen zonnevelden en ook geen windturbines.

Wèl panelen - op álle bestaande en nieuwe daken.

Er is een gemeente waar – met hulp van het voorzorgsprincipe - werd gekozen voor efficiënt gebruik van bestaande daken voor zonnepanelen. De gemeente heeft veel ongebruikte daken van scholen, bedrijven, kantoren, sporthallen, en ook is er plek te creëren op (nog) niet overdekte parkeerterreinen of op bestaande (en nog te plaatsen) geluidsschermen langs wegen. Zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied zijn mogelijkheden te over. Daarom werden in deze gemeente de subsidiemogelijkheden verruimd en de regelgeving verduidelijkt. Al snel bleek dat financiers voor deze creatieve oplossing vlot gevonden werden vanwege uitbreiding van de terugleveringscondities.

Het maatwerk per dak leek in beginsel complex en duur. Men vond de grootschaligheid van zonnevelden daarom in eerste instantie heel interessant. Maar gelukkig is de gemeente eerst even grondig gaan rekenen. In die berekening heeft men ook waarde toegekend aan behoud van gezondheid, natuur en landschapswaarden, recreatie en toerisme. Men is ook gaan uitrekenen hoeveel behoud van gronden voor woningbouw er mogelijk wordt, en hoeveel waardebehoud van grond en vastgoed de zonnedaken opleveren. Er is zelfs gekeken naar de voorbeeldfunctie en aantrekkelijkheid van de gemeente als groene, gezonde en vooruitstrevende vestigingsplaats voor bedrijven.

Het bleek dat de gemeente met die zonnepanelen op daken niet 100% van de ambities kon verwezenlijken. Gelukkig wel een significant deel en men vertrouwde erop dat onderweg naar het jaar 2040 met innovatieve technieken nog allerlei manieren ontstaan om energieneutraal te worden.

Er is een gemeente waar men sinds 2021 het concept Uitnodigingskader Zon en Wind gebruikt om uitgebreid met alle partijen te spreken. Waar de mening van omwonenden nadrukkelijk wordt gehoord en verwerkt in de rapporten en verslagen, om boze burgers met 'rinkelende oren' te voorkomen. Waar men transparant samenwerkt met haar inwoners in plaats van gevoelens van argwaan en tegenwerking op te roepen. Waar alle scenario's worden onderzocht en de gezondheid van bewoners **op één** staat.

Er is een gemeente die het lef heeft om het **voorzorgsprincipe** te benutten om verantwoorde keuzes voor een energieneutrale toekomst te maken. Het is zo'n voorbeeldgemeente waar men zich met hulp van burgers inzet voor de energietransitie om een groene en gezonde toekomst van deze en volgende generaties te waarborgen.

Beste mensen, er is een groene en gezonde gemeente die met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en al de jaren erna, stevig inzet op een energietransitie, door

- open te staan voor duurzame technische en sociale innovaties voor de energietransitie;
- door naast haar bezorgde burgers te staan in plaats van er tegenover; en
- door naast duurzaamheid ook vóór gezondheid te kiezen met hulp van het voorzorgsprincipe.

Er is een gemeente die er – met ingang van 18 november 2021 - op deze manier in wil slagen om groen en gezond te blijven, en ook nog eens energieneutraal te worden (in 2050).

Dank voor uw luisterend oor,

ook namens mijn gezonde, groen waarderende buurtgenoten.

Auteur/Inspreker: Anke Tijtsma¹

---

¹ Per e-mail te bereiken via Werkgroep Beekdal Leusden: beekdalleusden@gmail.com